

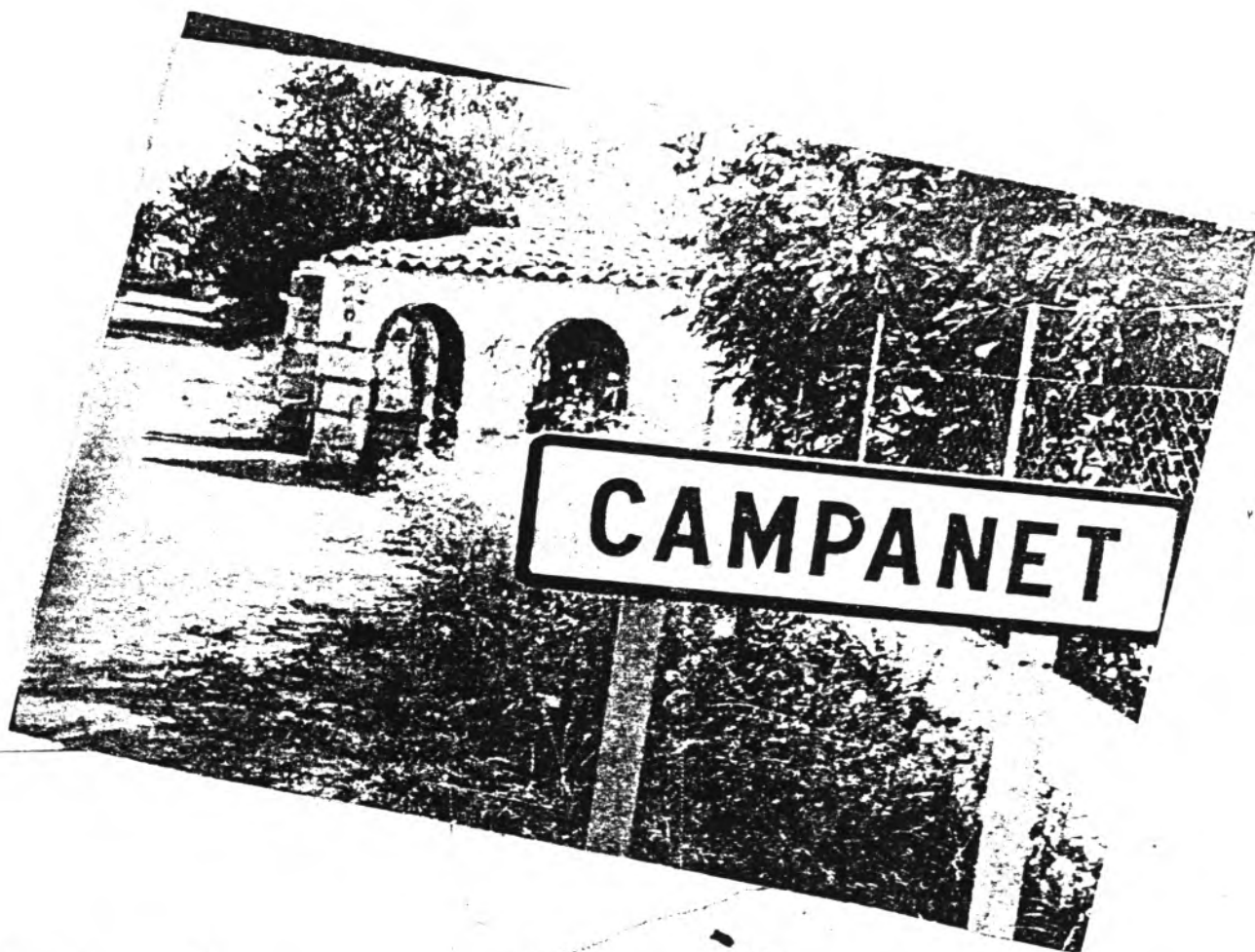

CAMPANET

publicació de l'O.C.B.

JULIOL - AGOST 1984 nº 15

AIXÒ
TAMBÉ
ÉS
CULTURA

EDITORIAL.

CAMPANET
Revista Bimensual
Publicació de l'O.C.B.
Campanet (Mallorca)

COORDINADOR

Joan Pons Pol

EQUIP DE REDACCIÓ

Joan Buades

Joan Pons

Miquel Vives

ADMINISTRACIÓ

Pere March

PUBLICITAT

Joan Buades

IMPRIMEIX

Bohigas S.A.

DIPOSIT LEGAL

P.M. 659/1982

Preu 75 pts.

*Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament l'opinió
no dels seus autors.*

La paraula "CULTURA" és molt ampla. No es queda només a les lletres, als llibres, conferències, etc. Això n'és una part. La cultura la van fent dia a dia, els homes. Dins els pobles i dins la història, hi ha també altres coses que ajuden a crear cultura, que el llarg dels segles han caracteritzat cada contrada. Aquesta que és o bé un monument, o una casa d'un segle determinat o una anècdota autèntica o falsa, suposar molt per un poble. Suposa la identificació amb el passat.

Campanet no s'hi exclou. Però sí que tal vegada no ha **conservat** des de fa anys aspectes que contribueixen a fer cultura: fixem-nos en com es troba el "Pou d'en Gatell", "Es Povet" o fins i tot una cosa més recent: la biblioteca que hi ha damunt la casa de la Vila, i els pocs jardins de les places. Si ens haguessin de qualificar per totes aquestes coses, no seria massa alta la nota.

Es fa necessari la conservació de tot això si volem ésser un poble com molts d'altres de l'illa. No podem presumir de tenir massa obres -excepte l'Oratori de Sant Miquel- però si conservassin totes les petites coses de segles passats i d'ara en tendríem moltes i la nostra cultura Campanetera seria més ampla i estaria estessa per quatre costats.

**RÀDIO
POPULAR**

SUMARI

Editorial	
Informació municipal	pàg. 3
Conversa amb Tòfol Bennassar.....	" 5
Agenda.....	" 6
Es lleó de ses coves de can Sion...	" 7
La ciutat dels llibres.....	" 9
Conversa amb "Tià Caminer".....	" 11
L'Estiu a la Plaça.....	" 15
Miquel Oliver "guanyador del premi de Sineu".....	" 16

L'aigua potable tonnà estar sobre la taula, al ple del 27 de juliol. No hi ha dubte que era una vegada més- punt de màxima atenció. El batlle digué que no podia donar res per escrit, que tampoc no podia dir qui pagaria el pou.

Sabem que el batlle va anar, el 23 de juliol, a la Conselleria d'Ordenació del Territori per exposar els fets del pou, i hem de manifestar, segons diferents fonts, que fins ara cap organisme no ha decidit pagar la perforació del nou pou.

Esperem que els diferents organismes es refacin i que les despeses no haguin de sortir dels pobres calaixos municipals.

Però aquest ple serví per alguna cosa: s'aclarí, -a pregunta del PS M,-la propietat dels terrenys on és el pou. El propietari del terreny manifestà que no volia vendre si no percebre una renda d'aigua, sense exposar quina. Això quedà pendent d'estudi per la comissió de l'aigua.

"EN BONET DE SAN PEDRO".

En aquest mateix ple es revocà l'acord pres amb anterioritat sobre la contractació "d'En Bonet de San Pedro". En principi, el nostre Ajuntament, a una sessió plenària, havia pres l'acord de no contractar l'esmentat cantant, per esser massa car. Però llavors, a l'hora del contracte el batlle no se'n recordà de l'acord pres i aquest s'efectuà. Se suscitaren unes quantes opinions i llavors es passà a votació. La majoria (A.P.) votà a favor de la contractació, - després d'haver ja actuat-, i el grup minoritari (PSM) ho feu. Ja que parlem de festes hem de dir que el presupost que s'havia destinat a les de Sant Victorià no ha estat sobrepassat.

ADQUISICIÓ DEL "CINE".

Al plenari celebrat el 6 d'agost es prengué l'acord de demanar al Govern Autònom una subvenció a càrrec del Fons de Compensació Interterritorial per tal de poder adquirir el "cine", per un valor de 5 milions de pessetes. Ara per ara, les coses estan així i no es pot dir-tal com es va manifestar- que l'Ajuntament hagi ja comprat el local. Ara s'està pendent que es pronunciï el Govern Autònom. No hi ha dubte que una decisió favorable seria molt positiva per a Campanet, certament però, es demanarà clarament per a què es volen aquets doblers.

JOSEP CAPO a) "Serrero" - UN LLARG CONFLICTE

El punt que es referia al contracte laboral del Sr. Josep Capó,- fa uns anys treballa per a l'Ajuntament,- va esser retirat de l'ordre del dia. Malgrat això, sí que es digueren algunes coses d'aquest treballador. El batle l'acusa de poc eficient, però el grup de l'oposició considerarà que se li comanaven feines que no li corresponien, com és en carregar-ho dels enterraments al cementiri. Es comentà el cas d'un mort que havia d'esser enterrat a un nínxol municipal i ho fou a un particular. Per acabar, dir que aquest obrer està assessorat per un conegut advocat laboralista de l'Illa.

RECONDICIONAMENT XERXA AIGUA POTABLE: 7.372.368 PTS SUBVENCIO.

Gràcies a una subvenció del Consell Insular de Mallorca, que engloba el Pla Provincial d'Obres i Serveis, l'Ajuntament de Campanet podrà disposar de 7.372.368 pts, per recondicionar la xerxa d'aigua potable dins la seva primera fase. Si a hores d'ara s'hagués de recondicionar tota la xerxa,-cosa que s'haurà de fer prest- costaria uns 16 milions de pessetes, gairebé la meitat del que costaren les obres al seu dia.

JOAN PONS.

CONSELL
INSULAR
DE MALLORCA

COMISSIO D'AGRICULTURA

La Comissió d'Agricultura del Consell Insular de Mallorca admetrà sol·licituds de subvenció fins el proper dia 15 d'Octubre referides a:

- Ramaders, per a graners de bestiar oví.
- Per a reparació i millora de molins d'extracció d'aigua, moguts per la força eòlica, per a ús agrícola.
- Centres d'Ensenyança, per a hivernacles i equips meteorològics amb finalitats docents.

EL 26 d'agost tengué lloc la inauguració d'un bust de bronze, realitzat per Remígia Caubet, del poeta campaneter Llorenç Riber. L'escultura fou iniciativa de l'Associació d'Antics Blauets i Pares de Blauets. Hi hagué un parlament d'En Miquel Gayà i una recitació de poemes un del P. Bartomeu Mateu i l'altre d'En Guillem Colom.

A l'acte assistiren la família de Mossén Riber i hi mancaren els qui es consideren "amics de Riber" llevat de N'antoni Colom. L'Ajuntament tampoc hi fou representat.

VINS DE RIOJA **FAUSTINO**

VINS DE NAVARRA **GRAN FEUDO**

CASTILLO DE MELIDA

DISTRIBUEIX:

CIA. HISPANIA DE BALEARES S.A.

TEL 276300

CONVERSA AMB TÒFOL BENNÀSSER
SOBRE LA BIBLIOTECA MUNICIPAL

L'Arxiu i la Biblioteca Municipals varen esser inaugurats durant les festes de 1982. No fou, però, fins a l'any següent quan la Biblioteca s'obrí al públic. El primer responsable del seu funcionament fou En Guillem Alemany "Morell", aleshores estudiant de l'especialitat d'Història, que havia ajudat a En Josep Segura Salado en l'ordenació de l'Arxiu. En l'actualitat és En Tòfol Bennàsser Garau el qui se'n cuida de mantenir oberta la Biblioteca. Hem cregut que podria esser útil per a fomentar-ne el seu coneixement i ús que En Tòfol ens informàs d'algunes coses.

— ¿QUANTS DE LLIBRES HI HA A LA BIBLIOTECA?

— Actualment n'hi ha 1868 de registrats.

— AQUESTS LLIBRES, D'ON PROCEDEIXEN?

— La majoria han estat enviats per la Conselleria d'Educació i Cultura, gairebé tots l'any 1983. Enguany encara no n'hem rebut cap lot. També "la Caixa" ens han donat dues col·leccions que totalitzen 150 volums: "Les Millors obres de la Literatura universal" i "Les Millors Obres de la Literatura Catalana". L'Obra Cultural Balear de Campanet també va cedir una quantitat important de llibres en català de temàtica i d'autors mallorquins. Igualment, n'hem rebut com a donacions de particulars i d'entitats diverses.

— ¿QUANTS DE CARNETS DE LECTOR HI HA EN AQUEST MOMENT?

— N'hi ha 170, quasi tots d'estudiants. Molts d'ells, però, gairebé no l'han fet servir mai.

— ¿QUINA CLASSE DE LLIBRES SÓN ELS MÉS CONSULTATS I LLEGITS?

— Predominen les col·leccions de "còmics", per exemple N'Àsterix i En Tin-Tin, i les obres literàries.

— ¿ENS PODRIES DIR QUANTS DE LLIBRES S'HAN TRET COM A PRÉSTEC AQUESTS DARRERS MESOS, MESOS?

— El mes de juny foren 10, dels quals cinc eren novel·les. Fins avui, dia 23 d'agost, només n'han tret cinc en tot el mes.

— L'ASSISTÈNCIA A LA BIBLIOTECA, AUGMENTA, ES MANTÉ O DISMINUEIX?

— Ha anat disminuint d'ençà del mes de març.

— A QUINES HORES ESTÀ OBERTA?

— Durant el curs escolar, cada dia entre les cinc i les sis del capvespre. A l'estiu, entre les cinc i mitja i les sis i mitja.

— ¿VOLDRIES AFEGIR QUALQUE COSA MÉS?

— Si, voldria dir que els llibres estan a disposició de tothom. Fer-se el Carnet de Lector és molt fàcil i permet acollir-se al Servei de Préstec (dur-se'n el llibre a ca seva) amb la qual cosa podran llegir tranquil·lament i amb comoditat. També voldria recordar als estudiants que a la Biblioteca hi poden trobar els llibres de consulta que necessiten per fer els seus treballs escolars.

agenda de la vila.

NAIXAMENTS

Maria Rebassa Crespi
filla de Francisca i Joan
Joana Mª Barrera Horrach
filla de Elionor i Felip
Jaume Sampol Caldes
fill de Gaspar i Antonia
Joan S. Serra Arrom
fill de Francisca i Mateu.

CASAMENTS

Miquel Perelló Reinés
i
Margalida Riber Bennassar
Pau Caldes Serra
i
Martina Mir Gual

D'INTERES PER A ETS AFECCIONATS A SA CAÇA.

Períodes que han estat establerts a Mallorca per practicar sa caça durant sa campanya 84-85 :

Conill. Des 15 de juliol a n'és 15 d'Agost. S'autoritza sa caça es dimecres, dissabtes, diumenges i festes nacionals, utilitzant exclusivament cans divinçs, o armes de foc.

Des 15 d'Agost a n'és 23 de setembre es mateixos dies i podent utilitzar armes i cans.

Des 23 de setembre a n'és 6 de gener se pot caçar tots es dies amb cans i armes de foc.

Guàtlera, tórtera, tudó i corb. A partir des 15 d'agost. S'autoritza es dimecres, dissabtes, diumenges i festes nacionals.

Caça menor en general. Entre es 23 de setembre i es 27 de gener.

Aus aquàtiques. Des 14 d'octubre a n'és 27 de gener, tots es dies.

Prohibicions. Queda prohibida sa caça de sa llebre i des sebl.1f.

No se podrà practicar sa caça en ets espadats de sa zona Nord-Est de s'illa de Mallorca, compresos entre es Port de Sóller i es Cap de Formentor.

DEFUNCIONS

Joan Amengual Pericás. (8-IX-84)

"de Son Corró"
Miquel Palou Pericás. (8-IX-84)
"Garbull"

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

ZENER

laboratoris d'electrònica i d'equips d'alta fidelitat "hifi", c/. francisc fiol i joan -5 ciutat - tel. 291772., per informació i demostració a campanet: pere i joan martorell "canta".

VENDA DE FONES

CARRER BERNAT SALAS
Nº 2 (CA'N DIEGO)

rondaia

ES LLEO DE SES COVES DE CAN SION

A ses Coves de Can Sion hi havia un lleó que feia tres dies que no menjava. Aquell animal desesperat i mort de fam, digué:
-"Jo he de sortir i qualcuna n'he de fer"-

Des cap de poc temps baixà per un caminó de tres peus que passa per dins es bosc i, quan va ser a ses barreres de ferro de devora

Can Dimoni, es posà damunt una roca. Va mirar lluny i aprop i no sabia si havia d'anar cap a Pollença o cap a Campanet. A la fi se n'anà a S'Hort d'En Gelós.

Quan va ser devora es safareig de s'Hort d'En Gelós prengué per avall cap a n'es torrent que hi ha a n'aquesta finca. En es torrent no més hi trobà aigo que de cap manera li podia saciar sa fam que ell tenia. Amb això va sentir potades i alçant es cap s'encontrà amb una ego que, amb una pollineta, s'arrambava per s'altra banda de torrent a fi de beure. Es lleó li va dir bramulant:

-"O et menj a tu o a sa pollina"-

S'ego li va respondre assenyalent sa petita:

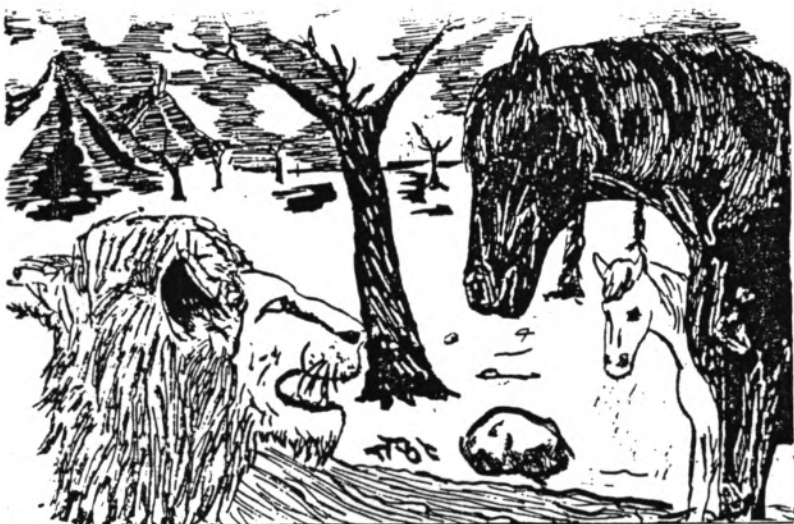
-"Te pots menjar aquesta que és més tendre però si la te vols engolir primer m'has de treure una espina que m'he aficat a sa pota"-

Es lleó tot decidit s'hi arrambà per treure-li s'espina i s'ego li envergà tal coça que el deixà estormiat.

Des cap de poc temps comparegué una truja amb set porcell i quan anaven a beure, es lleó sortí de darrera una rebollada i li va dir tot furios:

-"O et menj a tu o a n'es porcells"-

Sa truja li contestà:

- "Si et vols menjar es porcellets m'has de cantar vespres"-

Ja ho crec que es lleó volgué cantar i tot d'una badà sa bocota per fer sa tonada i, com que l'obrí tant que se tapà e's ulls, sa truja aprofità sa cantada i li estregué com un llamp cap a ses solls.

Es lleó tot desesperat i veient que no podia fer res se'n va anar per avall a cercar carvúa que l'omplís. I amb això quan va haver passat unes marjades entrevessades que hi ha a Son Durí, se topà amb una cabra que menava dos cabridets i, fent un badaiot de fam, l'escometé d'aquest modo:

- "Tú, m'has de donar aquests dos cabridets"-

- "Idò, agafa'ls"- li digué sa cabra.

I quan es bergant anava a posar-los ses arpes a damunt, sa cabra va pensar que quedaria sense fills, i amb això li envergà mufada devers ses anques dient-li:

- "Si m'encalces i m'agafes no només te menjaràs es dos cabridets sinó que també me podràs menjar a mi"-

I es lleó, com que tenia tanta fam, va pensar que li convenia i així quedaria més ple. Sa cabra arrancà es trot i botava d'una roca a s'altra com un saltigó i belant digué a n'es cabridets, que la miraven assustats, que se n'anassin lluny a amagar-se i que ella ja les trobaria. Ben aviat es lleó estigué cansat perquè, com més anava més via feia sa cabra i a ell li mancaven forces i no coneixia gens aquells paratges. Sa questió que no agafà ni cabra ni cabrits.

Tot desesperat se'n va anar per avall per avall i arribà a una casetta molt antiga que estava just devora on ara hi ha ses Coves de Campanet. Arribat allà, s'assegué a damunt una paret i pensà com ho havia de fer. A la fi cansat de donar voltes a n'es cervell li va venir a n'es cap que no molt lluny hi havia un pi ben gruixat de soca i ben estufat de brancam i pensà d'anarse'n-hi a jeure davall, a s'ombra. Ajagut davall es pi, digué:

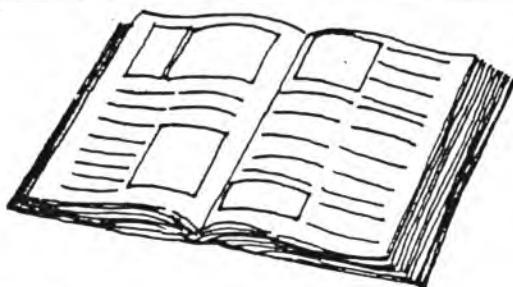
- "I a mi que m'ha fet menescal de treure espines?, i qui m'ha fet cantador de vespres?, i, per acabar-ho de fotre, qui m'ha fet encalçador de cabres que se'n riuen de mi a cara alta fent-me córrer com un loco. Mal me caigués una destrat damunt es cap!"-. Digué tot cremat.

I amb això a damunt es pi hi havia un homo que taiava branques i quan va sentir tals gemes i exclamacions li va tirar sa destrat que duia i zas!, amb tan bona punteria que li tallà es coll, morint es lleonot de ses Coves de Can Sion.

(Aquesta rondalla va esser contada per Catalina Pons Bennassar,
Madò Xereca, a Melcion Mairata Pons)

LA CIUTAT DELS LLIBRES.*

POESIA de Maria CATANY

HERENCIA D'ES PAGESOS MALLORQUINS d'Antònia REBASSA

Aquests darrers anys s'ha produït a Campanet un fenomen cultural ben sorprenent: un bon nombre de persones nades al nostre poble, o que hi estan molt relacionades, han publicat el seu primer llibre. N'Antoni Socies ha donat a conèixer una narració curta i un opuscle de versos; Na Margalida Amengual, N'Antònia Rebassa i Na Maria Catany Sánchez ens han oferit els seus primers reculls poètics; En Gabriel Mateu ha editat dos volums de biografies; En Tomeu Beltran Pons ha publicat un llibre descrivint mèdicament tot el procés de l'embaràs. Així mateix, hauríem d'esmentar altres noms, el d'aquells campanaters que també es dediquen a escriure però que encara no han arreplegat en volum la seva feina literària. Ens referim al grup que publica —o publicava?— la revista "Ravanet Verd", als poemes de Miquel Oliver, als articles de toponímia i sociolingüística de Miquel Vives, als estudis d'història cultural de Damià Ferrà-Ponç i Damià Pons i Pons.

En definitiva, tot un conjunt de persones que han encaminat els seus ocis o les seves vocacions cap a la pràctica de l'expressió escrita. És ben possible que no hi hagi cap altre poble de Mallorca, de dimensions demogràfiques semblants al nostre, que pugui presentar una nòmina tan abundant d'autors. Quina podria ésser la causa que explicàs aquesta proliferació? Acceptant la idea que el fenomen de la creació artística sempre té quelcom d'inexplicable, creim que hi ha un fet a tenir en compte: l'existència d'uns grans escriptors campanaters en el passat —ens referim, és clar, a M. S. Oliver i Ll. Riber— probablement serveix per a estimular l'aparició, en un grau superior al que seria normal, d'aficions literàries entre els campanaters. Evidentment, no cal donar a aquesta explicació

una validesa absoluta.

La revista "CAMPANET" pretén anar comentant tots els llibres abans esmentats, en algun cas ja ho ha fet, amb el fi de donar suport a una tasca que, al marge de qualsevol valoració qualitativa, consideram del tot lloable. En aquesta ocasió parlarem de dos llibres de poesia.

MARIA CATANY

El volum POESIA.1975-82 (1982) presenta els poemes agrupats en dues parts en raó de l'idioma en què són escrits: Yo y mi circunstancia (poesia castellana) i Vivències (poesia catalana). L'ús literari de les dues llengües ens és explicat com una conseqüència dels anys de residència de l'autora a terres de parla castellana. A la Introducció s'assenyalen explícitament la motivació i els objectius perseguits pel llibre: els poemes responen a una voluntat d'introspecció, d'autoanàlisi, i pretenen aconseguir una "comunicació espiritual" i servir de "contrapès al materialisme imperant i a la violència". En realitat, la majoria dels poemes —i així ja ho indiquen els títols de les dues parts— estan centrats en la descripció de les vivències personals del Jo poètic. El llibre, escrit majoritàriament en primera persona, ens presenta un Jo que parla d'ell mateix als lectors, comunicant-los les seves aspiracions i desencisos, les esperances i desenganys. Precisament, el nucli central del llibre és la descripció de l'estat de malestar vivencial que es produeix quan es compara, a mesura que van passant els anys i les experiències, que entre la vida real —monotonia, servituds, frustracions— i la

Antònia Rebassa

vida desitjada hi ha un considerable distanciament, una cruel diferència. La consciència que els afanys de felicitat, d'esperança i de plenitud vital acabaran essent vençuts per la rutina i la incomprensió impregna bona part dels poemes del llibre. En alguna ocasió, el malestar que manifesta el Jo poètic té el seu origen en el fet de la condició femenina, convertint-se així en representatiu d'una realitat sociològicament tan evident com és la de la discriminació de la dona dins la nostra societat.

Encara que hi hagi un predomini absolut dels poemes subjectius, també en trobam alguns que es refereixen a realitats externes. Aquest és el cas del titulat Visió del poble —una descripció de Campanet en relació a la pròpia autora— i dels tres dedicats a la carretera, als infarts i al càncer com a responsables en l'actualitat de l'extermini de moltes vides humanes.

El conjunt del volum suggereix una visió pessimista de la vida i, des del punt de vista tècnico-formal, una certa primarietat ingènua.

ANTÒNIA REBASSA CELIA

Titulant HERENCIA D'ES PAGESOS MALLORQUINS (1983) el seu llibre, l'autora volgué assenyalar explícitament la tradició literària amb la que s'identifica: és la dels versificadors tradicionals del món exterior la feu exercitar que al llarg del temps han creat el monument literari del nostre cançoner popular. Sens dubte és en aquesta literatura oral on hi po-

dem trobar la seva font d'inspiració cultural. Quant als temes, l'autora els extreu de la pròpia vida. La prologuista Catalana Tortella Mascaró encerta plenament quan diu que "és un llibre de records i de vivències". Els poemes evoquen fets personals o episodis de la història familiar, o bé els costums de la vida rural dels mallorquins d'antany.

Amb una referència telegràfica a alguns poemes concrets podrem precisar millor el contingut temàtic del llibre. Així, a Fets passats hi trobam la narració d'unes desavinences familiars que repercutiren dolorosament sobre l'autora. Coses d'una vida és un recordatori de fets localitzats al temps d'adolescència i de vida pagesa de N'Antònia Rebassa. A la poesia Herència d'es pagesos mallorquins es fa l'inventari del sistema de vida dels mallorquins del passat: de les formes de diversió, de l'escassa econòmica, de les feines del camp, de ses matances del porc, del tipus d'alimentació, ... En aquesta composició hi apareix expressada amb claredat una de les idees bàsiques del llibre: el temps passat era un temps de pobresa però també de felicitat i de bondat. Aquesta idealització de la vida mallorquina rural, que començà a acabar-se cap a l'any 1950, també és observable a Sa maldat: contraposa a un passat en què imperava el Bé, un ~~present~~ caracteritzat per la pèrdua dels bons sentiments, per l'absència de comprensió i fraternitat, per l'egoisme i la violència. Dos versos ho sintetitzen clàrament: "Els vivien pobrement/ però sempre ben feliços".

Per a comentar els aspectes formals del llibre ens poden servir les paraules de la prologuista: "N'Antònia Rebassa no es preocupa de la manera de dir les coses. Ella se preocupa, principalment, de dir-les. I això fa que el seu estil sigui un estil viu, directe, realista, ple d'emoció i força expressiva", i encara afegeix: "Un llibre de gloses sortit del cor i escrit amb fervor i emoció profunda".

Efectivament, el llibre és producte de la necessitat instintiva d'expressar-se amb paraules que se li despertà a l'autora durant un temps de convalescència, quan l'allunyament de la feua exercitar mentalment el joc dels mots.

Sembla, però, que les composicions fetes amb posterioritat a la publicació del llibre representen un pas endavant. / Pere Joan Tries

CONVERSA AMB

Tià "Caminer"

Tenc noranta-un anys i som es més vei de Campanet. Mumpare era En Biel "Murtó" i li posaren de malnom "Caminer" perquè era es Caminer de la Vila. Vaig aprendre de llegir i escriure a s'Escola Pública, que estava en es baixos de s'Ajuntament. I llavors vaig anar amb so Vicari Trompa, una temporadeta. A deu anys em vaig posar a fer esparde-nyes. I es vespres anava a Escola, fins a'n es catorze anys. A Campanet hi havia molts de tallers d'esparde-nyes. Un estava en es Carrer des Molins i li deien Cas Foraster. En es Carrer de Sa Rectoria hi havia es tallers de Ca N'Ùrsula i Ca Mestre Biel de Sa Murtera. A darrera l'Església hi havia es taller de Cas Canonge.

Jo anava a'n es taller de Ca N'Ùrsula. Hi havia una sala i per ventura n'hi havia vint, de dones! Anava a jornal amb so mestre i fèiem feina fins que hi vèiem. Cobrava poc: devers dos reials cada dia. Duien es material de Palma. I fèiem esparde-nyes de juta. Mestre Pere de Ca N'Ùrsula se'n duia una carretada i les embarcava a Palma. Ets al.lots feien es ripunts, començaven s'esparde-nya i la donaven a'n es Mestre. Ets homos feien ses soles. I llavors ses dones feien es corte i ho cosien. Sa sola era de llatra de juta. A'n aqueixes esparde-nyes les deien "batalla". Jo vaig fer d'esparde-nyer fins a catorze o quinze anys.

L'OFICI DE GARRIGUER

Quan vaig deixar ses esparde-nyes vaig fer de garriguer a Massana, Son Monjo, La Mola i So Na Pacs. Totes aquestes possessions eren de don Mateu Bennàssar i sa gent li deia "es senyor de Massana". Jo hi anava a fer feina i parlaren de posar un garriguer i me varen nombrar a jo. Vaig començar de garriguer a'n es devuit anys i ho vaig esser un munt de temps. Jo vivia a Campanet, en es Camí Vei de Búger. M'aixecava com sortia es sol, me'n duia una llesca de pa i un bocí de sobrassada o de formatge per berenar i partia cap a ses possessions. Duia un cinturó gros amb una placa i també un fusillet.

Com a garriguer procurava que sa gent fes lo que havia tractat amb so senyor. I també me passejava per ses possessions a veure l'amo que feia i que no feia. I mirava si duien sa possessió conforme i donava ses notícies a'n es senyor. Si havien de fer un ranxo anava a senyar ses auzines amb so carboner. I tenia esment que taiassin només ses auzines senyades. I si havien de pesar carbó o estelles anava a sa pesada i entregava es compte a'n es senyor. Es carboners feien carbó a tant es quintar i llavors es senyor el venia.

Jo partia cada dia de Campanet i hi havia pics que culejava per So Na Pacs i altres per Massana, i així. Dinava allà on me trobava. Si volia dinar, ets amos de sa possessió m'havien de donar calent es migdia. Però molts de pics me n'afluixava i no hi anava. I dinava de lo que duia jo. A ses possessions estava privat caçar o cercar esclatassangs. N'hi vaig trobar molts, però no en vaig denunciar cap mai. Les deia: "Anau-vos-ne. I no em comprometeu". I fogien. Es caçadors anaven alerta perquè es senyors joves estimaven més sa caça que res. De garriguer guanyava quinze duros cada mes i em pagava es senyor.

Don Mateu de Massana només tenia una fía, que se va casar amb don Xim de Can Vic d'Inca, que era molt ric. I quan es senyor vei va morir don Xim va quedar s'hereu. Ets senyors joves eren En Xim i En Mateu. En Xim se passejava amb un cavall, més estufat...! I En Mateu se dava morfina i va morir morfinat. Arribava que no era ell! I En Xim va prendre aqueixa llepolia i va morir morfinat, també. Tots dos moriren joves. I es senyor de Massana tenia una fia, que se va casar amb don Carlos, un Capità d'Infanteria, que era molt puta i a Campanet no el porien veure perquè no volia gens de bé a'n es poble. A Massana tampoc el volien. Venia a festejar a Campanet, i festejava entre sa posada i sa cotxeria de Massana. I es senyors joves, des d'una finestra, el compixaven i tot perquè no el porien veure!

Vaig fer de garriguer més de vint anys. Ho vaig esser fins que es senyor vei va morir i va entrar don Carlos. I me'n vaig anar a S'Hort d'En Gelós, que era un lloquet que havia comprat don Mateu de Massana perquè era un senyor profitós, i jo li vaig arrendar per dos-cents duros cada any. Eren quinze o setze corterades. Tenia figueral, bosquet, quatre oveies, porcs grassos i roques. Hi havia una mica d'aigo i feia hortolissa. S'aigo venia a raig i quan no en venia regava de sa sfinia.

A S'Hort d'En Gelós hi havia unes bones cases. I allà vivíem sa meva dona, En Biel i N'Aina, que són es dos fíis que he tengut. Ho vaig tenir devers dotze anys i vaig porer avançar. Es porcs grassos donaven i allà hi havia molt de figueral. I vaig porer comprar es bocí d'Es Verger i es bocí de Sa Sort. I de S'Hort d'En Gelós vaig passar a Can Pelut, devora Biniatró, que eren sis o set corterades de garrovers, ametlers, figueral... I hi fèiem porcs grassos. Vivíem a Can Pelut i pujàvem a Campanet es diumenges o entre setmana. I de Can Pelut vàrem venir a Campanet. Sa casa on estic també la vaig comprar. Lo que donava més llavors era es bessó i es porcs grassos.

COSTUMS D'ALTRE TEMPS

Em vaig casar a vint-i-quatre anys. Llavors es joves se coneixien pes carrer. I festejaven un any o dos, i qualcun tres o quatre. Per demanar entrada agafaven es veis i les deien: "Teniu inconvenient que festegi sa vostra fia?" I quan demanaves permís per entrar era que estaves disposat a casar-te.

A Campanet se baraiaven molt es diumenges. Es diumenges bevien i bevien! I per no-res se desavenien. I ja hi havia cops i perxades i les desferraven. I a sa presó que en duien, i les hi tenien mig dia o un dia. I les tornaven amollar. Saps que n'hi havia de tavernes! A Sa Plaça hi havia Cas Llovetí, Ca N'Apolònia, Can Tià Daltsera, Cas Reto, Can Sedes, Ca Sa Fura, Can Bessó, Can Monjó, Can Pere Joan Cabrit, Ca Na Piu... A Son Pocos hi havia Ca Na Ganxeta, Can Morell i Can Toni Piu Ratat... A darrera l'Església hi havia Can Pança, Can Llorenç Gran... En es Carrer de Son Massanet hi havia Ca Sa Peixa i a Sa Creu hi havia Cas Bord. Ses tavernes despatxaven aigordent, palo, anissat, herbes, cafè... Ets homos bevien i bevien es diumenges i quan se'n temien anaven un poc calents i se baraiaven.

Altres temps sa gent berenava d'una llesca de pa amb oli i una mica de for-

matge i una mica de sobrasada. De llet no en prenién. I es migdia pegaven d'arròs i sopes. I cuinaven: mesclaven sopes amb faves. De carn, poca. Només hi havia un carnisser o dos a Campanet i sa carn molts de pics sobrava. A Sa Plaça hi havia dues carnisseries: Can Llorenç Petit i Cas Ratat Llovetí. I despatxaven mens i cabrits. I per Sant Jaume que feien toros, despatxaven bou. D'òus en menjava qui tenia aviram.

Un pollastre era cosa de "luco". Es capvespres no s'usava berenar. I es vespres pegaven de sopes escaldades i de cuinat amb sopes. Ses sopes dominaven perquè es pa anava en dansa, perquè molts sembraven i coïen blat. I sa gent bevia més vi que no ara, perquè anava barato. A Campanet hi havia es cellers de Can Prom i Can Toni Lluquer, que estaven a Son Massanet; es de Can Monjó, a Sa Plaça; es de l'amo En Piu Garindo, que el tenia a Son Puça. I altres.

A Campanet es diumenges feien comèdies. En feien a Ca Na Piu, que estava a Sa Plaça, i en es Teatro de Can Joan Oller, que estava en es Carrer de Sa Rectoria. En es Teatro de Can Joan Oller va ser es primer cine de Campanet. Cada any, per Sant Jaume, feien toros a Sa Plaça. Duien es bous de Son Sant Martí. Eren bous de tres-cents o quatre-cents quilos, d'un any o dos. I venia un torero extern i duia ses armes. I ets altres toreros eren de Campanet. Jo un any vaig esser torero i vaig matar es bou amb sa primera espasada i me feren una glosa! De gloses allà on en feien més era a Ca Na Piu. M'agradava anar-hi amb s'al.lota a passar sa vetlada. Venien glosadors bons. Venien glosadors bons: En Capellà, En Sebastià Vidal, Es Cabo Loco, Es Verratons, En Sansó... De jove també anava amb s'al.lota a ballar. A Campanet feien balls a Ca Na Piu, en Es Club i a Ca S'Escut.

BREGUES DE CANS

A Campanet feien bregues de cans a Sa Plaça i a qualque era. Una vegada a Sa Plaça ferem baraiar un ca, que deien que era des bons que hi hagués, amb dos. I va perdre. Era un ca de Santanyí, es ca més gros que he vist. Deien que hi va haver embuis. Perquè es primer ca ja li va donar una pallissa i es segon el va acabar d'atupar. I això no poria esser.

Eren uns cans que només eren bons per brega. Eren cans de bou i feien vint o trenta quilos. Les cuidaven molt i llavors les treien a baraiar. Per fer-los baraiar feien una retxa i els amollaven i s'aferraven. I quan es cans havien fet un parei d'afarades, les desferraven. I feien una acarada i una altra. Hi havia pics que en feien tres. Amollaven un ca i llavors s'altre. Si tots dos arribaven a sa retxa, sa cosa anava a rumbo. I si un ca no anava a sa retxa per por ja havia perdut.

Llavors això des cans era una cosa grossa. Ni pren com ara això des futbol! I ara que no van ben inflats! A ses bregues de cans a Sa Plaça hi anava tot Campanet! Però llavors ho privaren i anaven a fer-ne a Son Ferragut, d'amagat. Feien bregues amb un ca d'aquí i un d'allà. I posaven messions! A Campanet hi havia En Blanc que sempre se passejava amb cans de brega. Un ca de Campanet que va fer nom va ser "En Cames Blanques" i era d'En Pere Roder. Va

guanyar un parei de bregues. Però llavors va perdre.

També he vist bregues de toros amb cans. Les feien a Sa Plaça. I també hi havia gent que posava messions. Quan feien toros amb cans n'hi havia que tenien cans i aquest dia els aferraven a'n es bou. I de vegades hi havia cans maleits que agafaven es bou per sa coa i els havien de desferrar.

CONTRABANDOL

He estat molt fumador. D'Alger en duien molt, de contrabàndol. Jo fumava filet, d'aquells manadets. Eren paquetets de vint xigarros i valien quatre cèntims. Encenia es xigarros amb una metxeta i un fogueret. I llavors entraren ses capses de mistos. A Campanet hi havia s'estanc de Can Jordi Comte a Sa Plaça, i llavors hi va haver s'estanc de Can Gelós, baix de s'escaleta de Sa Plaça.

Llavors hi havia més contrabandistes que no ara. Hi havia En Blanc i una partida més que feien de contrabandistes. Duien es contrabàndol en sa nit i llogaven deu o dotze homos per tragar ses saques. I hi havia pics que l'havien d'amagar a qualche lloc per no entrar en es poble de dia amb so contrabàndol. I llavors es vespre tornaven a cercar-lo.

Ses barques de contrabàndol anaven a un mal lloc i ets homos hi anaven a descarregar ses saques. Hi havia pics que eren dos i altres deu. Jo hi vaig anar una guarda de pics. Partiem de Campanet en sa nit. I havien de ser homos forts perquè anàvem per vorera de mar, per mals llocs. I si s'homo no era bo, no anava! Es principal contrabandista de Campanet era En Guiem Curt. Duia tabac. Ell ja sabia quins homos estaven disposats a anar a cercar ses saques. I les avisava: "Tal dia anirem allà". I partiem.

Sa Guàrdia Civil no mos deia res. Es carabineros, sí! Anàvem per sa banda de Lluc, pes Pla des Pinar d'Alcúdia i per altres llocs. Per no fer fressa partiem un parei ara i un parei suara. Des Pla des Pinar en dúiem molt. Esperàvem que vengués sa barca. Eren barques de motor. I es de sa barca s'entenia amb so principal. Si sa barca se'n temia que hi havia carabineros, fogia. I noltros tornàvem de buit. Dúiem una saca perhom. Pesava devers seixanta quilos. Les dúiem cap a Campanet per camins que no hi havia molta gent. Un mos donava guia i noltros anàvem darrera. Es principal duia un llum. Fèiem una vida que no era de cristians! Era una mala feia! Sempre havies d'anar en sa nit i per mals llocs. Per dur una saca mos donaven cinc o deu duros, segons es tretxo. Si se feia de dia amagàvem es tabac. En esser prop de Campanet mos feien deixar ses saques. I llavors es contrabandistes les amagaven perquè no volien que noltros sabéssim on el tenien escondit.

(Aquesta conversa amb Sebastià Reinés i Perelló "Caminer" fou gravada per Damià Ferrà-Ponç a Campanet, dia 29 de juliol de 1.981. L'entrevistat nasqué a Campanet el 28 de desembre de 1.890, i morí a la seva vila nadiua el 31 d'agost de 1.982)

L'ESTIU A LA PLACA

XX

Acabam l'estiu, i estam a punt de deixar enrera moltes de coses: les vacances, per aquells que les hauran pogut disfrutar, la platja, o la muntanya, pels qui hi hauran anat, els viatgers pels qui han viatjat, i així un llarg etc... Però tots deixen les nits a la plaça Major, les ombres dels polls durant el dia. Per a tots, la plaça quedarà a l'espera d'un altre any, on, grans i petits, hi tornarem fer presència, per passar-hi una estona.

L'estimada plaça de tots aquells que la coneixen ramandrà els mesos de tardor i hivern, amb els arbres nus i les cadires dels cafés buides i arraconades fins a la propera primavera.

Qui una nit d'estiu s'ha assegut els cafés de la plaça, - quant el dia ha estat calorós -, no desitja res més que la nit de demà arribi prest. La frescor que corre entre la gent que hi seu, és única, no se'n troba en tota Mallorca, així com l'animació de tertulies i xerradisses dels diferents grups fins a altes hores de la nit. Enrevoltats a una taula, no es pot deixar de beure, - si és un visitant el típic gransat elaborat als mateixos cafés.

Així l'estiu va passant sense massa diferències entre diumenges i dies feiners, ja que cada dia l'animació és semblant. Es diu que a pocs pobles els vespres la gent és tant per mig com a Campanet. El bon estar a la plaça i l'atractiu de la conversa són decisius.

De dia, són els nostres padrins qui - asseguts als bancs - fan les seves xerrades i contempnen el joc dels infants que en les seves corregudes i crits s'espaien.

No hi ha faltat tampoc cap setmana el mercat, - que s'hauria de declarar oficial el dimarts - a la plaça esdevé una autèntica festa: Setmana rera setmana les mestresses de casa pugen a comprar tot quant necessiten (verdura, sabates, vestits, etc...). Estan recobrant - poc a poc - allò que fa molts d'anys era de veure a Campanet: El mercat. Una vegada més aquesta plaça ha cridat als venedors.

Qualque cosa té aquesta placa, que qui hi ha anat un pic, hi vol tornar.

J. PONS,

ESTANC

I

PAPERERIA

MARIA GELABERT

LLIBRES
I MATERIAL
ESCOLAR

chamburcy

**yogur
natural**

GARANTIA NESTLÉ

CHAMBURCY ; el yogur dels
ESPANOLISTES

En Miquel Oliver conegut pels campaneters com "es mestre" és notícia de nou entre nòltres com a guanyador d'un primer premi de poesia. Aquesta vegada ho ha estat pel seu aplec de poemes "Camins de revetlla" que ha obtingut el I Certamen literari de "Revistes i quaderns de Sineu" celebrat el passat mes d'agost. Obra aquesta plena de sensibilitat, a on l'amor es presenta com a protagonista i mitjançant el qual contemplam diferents postures de l'home davant la vida (sinònim de festa, de revetlla) enmarcat tot a dins un caire d'angúnia.

La R.C. dona l'enhorabona al nostre poeta Miquel Oliver.

L'AMOR QUE MAI NO ARRIBA

Tot s'ha fet cridaner damunt de plaça.
Mil llums encenen fosques obstinades
a la façana de molts ulls; penjades
del brac velles quimeres es fan massa
feixugues; s'esvaneix a cada passa
de ball una il·lusió; resten trencades
sempiternes promeses acorades
a llavis més ardents. Tot l'aire glaça
les mans; els pits s'acosten bategant
altres amors; als ulls s'hi espillen ulls
que no vindran; els cossos van ballant
indiferents al ritme del dolor
mentre mil cors, de tot, encís despulls,
tristament esperaran l'amor.

BAR CA'S RETO

GELATS
I
TAPES
VARIADES

BAR S L

VARIATS
XOCOLATA
AMB
ENSAIMADES

BANCA MARCH

El primer Banc de les Balears